

Povodom obnove d...Â¼amije Ferhat-paÂ¼e SokoloviÂ¼a,Â¼ija Banja Luka s Ferhadijom opet nalazi

06/05/2016 22:39 by Administrator

Na nesreÂ¼u u Â¼ovjeÂ¼anstva, postoje i takvi ljudi, zapali u duboku zabludu koji su mislili, sa stajaliÂ¼ta njihovih u svim, pa i u naÂ¼em vremenu prevaziÂ¼enih ideja, da ruÂ¼eÂ¼i bogomolje, mjesta kozmiÂ¼kog razumijevanja i ljubavi i ljudskog bratstva nareÂ¼enog nam od Boga, mogu da prave historiju, koji su, izmeÂ¼u ostalih, poÂ¼inili i takvu ludost da su mislili da iz Banje Luke mogu dinamitom ukloniti neÂ¼ito Â¼ito je njen trajni simbol, Â¼ito je bilo uvijek mjesto ljudskog razumijevanja i veza meÂ¼u ljudima, Â¼ito je ne samo zbog svoje ljepote nego upravo zbog toga bilo razlog ponosa svih BanjaluÂ¼ana i Â¼uvar tradicije ljudskog razumijevanja, a to su naÂ¼e bogomolje, d...Â¼amije, a meÂ¼u njima najljepÂ¼a od svih Ferhadija.

Â

Ponos generacija

Tako je doÂ¼lo do ruÂ¼jenja svih, pa i Ferhat-paÂ¼ine d...Â¼amije - Â¼uvene i po ljepoti i skladu svih arhitektonskih i urbanistiÂ¼kih mjerila po kojima joj je graditelj izabrao mjesto i izgled, Â¼ neprevaziÂ¼enih na naÂ¼im prostorima, Ferhadije d...Â¼amije, ponosa generacija BanjaluÂ¼ana. Bilo ruÂ¼no, uÂ¼asno, ali kao sve zlo i svaka rugoba na ovom svijetu, nasreÂ¼u, zakratko i evo Ferhadije opet u Banjoj Luci, a s njome njenog najvaÂ¼nijeg graditelja Ferhat-paÂ¼e SokoloviÂ¼a. Ferhat-paÂ¼a SokoloviÂ¼ bio je ne samo veliki osmanski vojskovoÂ¼a nego i Â¼ovjek Â¼irokih vidika, zamisli i ostvarenja. MeÂ¼u najznaÂ¼ajnija njegova ostvarenja spada svakako i odluka da se ono naselje koje Â¼ije postati velika Banja Luka dogradi i proÂ¼iri i definitivno urbano osmisli spajanjem Gornjeg i Donjeg Â¼ehera i da se time iz uskog klanca izmeÂ¼u Â¼ehitluka i Graba za novi grad otvori Â¼iroko Lijeve polje kao prostor njegovog buduÂ¼eg razvoja. Kao Â¼ovjek velikih zamisli on je uÂ¼inio bitne korake u postavljanju osnova za stvaranje urbane strukture buduÂ¼eg grada, one koja je i danas u njegovoj osnovi. Tu novu strukturu grada on je odredio sa dva kljuÂ¼na i genijalno zamiÂ¼ljena i ostvarena graÂ¼evinska poduhvata, a to su izgradnja prave, devet arÂ¼ina Â¼iroke poploÂ¼ane ceste, koja je vodila od Gornjeg Â¼ehera, zapravo od mosta na Suturliji, do BojiÂ¼a Hana, kao krajnje taÂ¼ke pruÂ¼anja tadaÂ¼nje gradske zone. Na tu longitudinalu on je postavio upravno poloÂ¼enu drugu cestu koja je od nekadaÂ¼nje Had...Â¼ihaliloviÂ¼a d...Â¼amije na Mejdanu dolazila iz pravca TeÂ¼inja, Travnika, Maslovata, Kotor-VaroÂ¼i i Â¼elince vodila uz potok Â¼urÂ¼evac do Vrbasa i preko Â¼uprije na Vrbasu kod nekadaÂ¼nje Hilmijine kafane i HarbaÂ¼ove pekare, prelazila Â¼upriju koja je direktno ulazila u tvrÂ¼avu Kastel i iz nje izlazila na mjestu nasuprot nekada poznate Â¼arine slastiÂ¼arne i Safikadinog mezara, dalje pored Â¼uvene mesare Fadila BojiÂ¼a i zgrade kulturnog druÂ¼tva âœFadiletâœ, Zembine kafane i Had...Â¼i hafiza KovaÂ¼eviÂ¼a kuÂ¼e, Raskanove tapetarske radnje i PariÂ¼a Â¼evabd...Â¼inice, pruÂ¼ala se pravo do Arnaudije d...Â¼amije i dalje ka cesti koja je vodila prema Bronzanom Majdanu i Sanskom Mostu. U presjeku ove dvije kljuÂ¼ne komunikacije, na taÂ¼ki koja je topografski najviÂ¼a u cijelom gradskom podruÂ¼ju, Ferhat-paÂ¼a je smjestio svoju d...Â¼amiju, jedan od najljepÂ¼ih primjeraka klasiÂ¼ne osmanske sakralne arhitekture koja je s prateÂ¼im zgradama i mezarlukom postala centralna taÂ¼ka i mjesto od kojeg se mjerilo sve u smislu orijentacije u daljinu i Â¼irinu u nastajuÂ¼em gradu. Ferhat-paÂ¼a je gradnjom ovih komunikacija, koje su i danas u osnovi strukture grada, dao buduÂ¼oj velikoj Banjoj Luci bitni doprinos ne samo izgradnjom urbanistiÂ¼kog koda strukture grada nego i izgradnjom mnogih drugih zgrada, kao Â¼ito su bezistan, karavansaraj, medresa, Â¼arÂ¼ija s tri stotine radnji, poznata kasnije kao rejon HaniÂ¼te, i sve druge institucije

nu...ne da Banja Luka po mjerilima tadašnje kategorizacije gradova postane želeher, kakvim se do tada u cijeloj Bosni moglo zvati samo Sarajevo.

Genijalna zamisao

Medresa, mekteb, kiraethana i kutubhana bile su locirane na velikom prostoru uz samu džamiju, dok je oko džamije bila koncentrirana arhitektura i to po strogo određenom ključu po kojem je pazarište za svakojaku robu i stoku bilo na jednoj zadnjoj strani, uz rječicu Crkvinu i okrenuto prema rijeci Vrbasu (župana Govedarnica), a arhitektura s dućanima i zanatskim radnjama ka drugoj nasuprot džamiji, a između njih su postavljene zgrade koje su bile za opštu upotrebu. Ono što ovu zamisao čini genijalnom je mjesto gdje je izgrađena džamija koje je bilo topografski najviša tačka u odnosu na sve ostale nizinske predjele, čiji je i sama džamija bila dio. Tako je sa želehera bilo moguće vidjeti sav gradski atar i sve zgrade koje su okruživale džamiju. Munara je bila vidljiva sa svih mjesta s obje strane Vrbasa, a ne samo s Pobrača, koje je bilo mahala izgrađena na brdu iznad Arnaudije džamije. Tako je Ferhadija, kako je od milja u narodu nazvana ova džamija, bila u svakom pogledu ne samo vizualno, komunikaciono i orijentaciono nego i duhovno centralno mjesto grada i to je ostala do danas uprkos divljačkom i krajnje glupom pokušaju da se rušenjem te divne džamije, tog spomenika najvišeg ranga u kulturi uopšte, istjeraju muslimani i islam iz grada koji je procvjetao upravo posredstvom dolaska islama i djelovanjem niza muslimanskih prvaka koji su stolovali u Banjoj Luci i u vrijeme kada je ona bila centar Ejaleta Bosna, koji je utemeljio njegov prvi valija Ferhat-paša. Ali, i kasnije, kada to više nije bila, ali je ostala njena neprispodobiva arhitektonska i urbana ljepota i njen duh, koji, eto, ni taj izljev divljačke mržnje nije mogao ukloniti, jer su je odani ljudi i pravednici među onima koji nisu muslimani obnovili u punom svjetlu i slavi njene historije kao duhovnog centra i umjetničkog djela prvog reda po kojem je jedino Banja Luka ušla i trajat će dok postoji u analima historije ljepote gradnje i slave ljudskog postojanja.

Piše: Akademik Muhamed FILIPOVIĆ

Izvor vijesti: Avaz.ba